

Les polítiques públiques a l'era de la societat del coneixement: el paper dels observatoris

Albert Gomà i Sala

Actualment, des de les noves teories de la gestió pública, es defensa que s'orientin les polítiques públiques sobre la base de dades objectives i recerques científiques. Un cop les polítiques públiques són implementades, s'argumenta la necessitat d'avaluar-ne els resultats per comprovar si aquestes han complert els objectius per les quals van ser dutes a terme o per esbrinar de quina manera aquestes polítiques han incidit en l'entorn.

L'enorme desenvolupament del coneixement científic i de les tecnologies de la informació fa que els decisors polítics cada cop depenguin més dels experts per prendre certes decisions i disposin de més coneixement i informació al seu abast.

Aquesta situació fa que es desenvolupi una doble paradoxa. D'una banda, el decisor polític no pot decidir sense tenir en compte els experts i, molts cops, els científics marquen l'agenda política, cosa que dona lloc a la *cientificació de la política*. D'altra banda, se cerca l'objectivitat i la veritat en les recerques científiques, quan un dels principis de la ciència és que aquesta és sempre revocable. A més, els actors polítics alguns cops utilitzen o financen les recerques científiques que més els interessa dependent dels seus objectius polítics. En aquest cas es dona la *politització de la ciència*.

En aquest context, un dels instruments de què disposen els decisors polítics són els observatoris socioeconòmics. Els observatoris són uns organismes encarregats d'observar, d'analitzar i d'estudiar temàtiques concretes de l'àmbit social i econòmic. Són instruments que neixen com a suport a la presa de decisions de polítiques públiques en diversos camps, com ara els observatoris de la cultura, de la societat de la informació, del treball, del turisme, de l'audiovisual, de la bioètica, de l'energia o de la dona, entre molts altres.

Quan parlem dels observatoris es fa difícil donar una definició amb concreció del que

són. De fet, n'hi ha que no tenen cap estructura formal i són una simple unió de diferents organismes. En canvi, d'altres tenen empleats i una estructura de persones jerarquizada que treballen per l'organisme. Així mateix, n'hi ha que tenen entitat jurídica pròpia com n'hi ha que són un departament d'una altra institució, com n'hi ha de privats i n'hi ha de públics. Hi ha observatoris amb un pressupost propi i desenes d'empleats, i n'hi ha d'altres amb recursos molt limitats. N'hi ha de municipals, locals, regionals, nacionals o fins i tot internacionals.

Més aviat són les seves funcions, que es detallen a continuació, el que ens defineixen els observatoris socioeconòmics.

La primera funció seria la gestió de la informació i del coneixement. Els observatoris recol·lecten, interpreten, analitzen i difonen la informació i el coneixement disponible en la seva temàtica d'observació. Han de tractar l'enorme quantitat de dades i d'informació per transformar-la en indicadors mesurables i en coneixement.

Segon, suport a la presa de decisions. El coneixement creat pels observatoris ha d'anar enfocat a donar suport a la presa de decisions dels actors socioeconòmics i de les institucions polítiques. Així mateix, un cop preses les decisions, poden avaluar i fer el seguiment de l'impacte de les decisions que s'han pres.

Tercer, esdevenir marcs de col·laboració. Els observatoris esdevenen espais perquè tots els actors de la temàtica d'observació, ja siguin privats o públics, generin relacions de confiança, comparteixin dades i intercanviïn coneixement i informació.

Quart, difondre el seu coneixement. Els observatoris han de fer difusió del coneixement que desenvolupen a tota la societat i als agents socioeconòmics implicats en la seva temàtica. Els observatoris han de promoure la transferència de coneixement entre els organismes públics i els privats, així com entre els actors de la recerca científica amb les empreses i la societat en general.

Per dur a terme aquestes funcions els observatoris es troben amb una sèrie de dificultats.

D'una banda, el procés d'una recerca científica té tota una sèrie d'etapes definides i un calendari des que es plantegen unes hipòtesis fins que es presenten els resultats de la recerca. Així mateix, la investigació requereix d'una complexitat i d'una necessitat d'aprofundiment que s'allunya de la lògica política o de la realitat dels actors socioeconòmics.

En aquest context, els observatoris han de saber comunicar les seves recerques a la societat en general i crear un coneixement que pugui ser utilitzat, tant pels decisors polítics com pels agents socioeconòmics, sense que el coneixement perdi qualitat.

A més, els observatoris han d'establir dinàmiques de col·laboració i han de servir a les necessitats dels diferents agents socioeconòmics, de l'administració pública i dels polítics, a la vegada que mantenen la independència per tractar amb objectivitat i neutralitat les dades. Això no obstant, molts cops algunes dades poden ser incòmodes per a

cert sector social o institució. Per aquest motiu és molt important que els observatoris esdevinguin institucions transparents amb les seves metodologies i dades.

Així mateix, a la vegada que els observatoris s'han anat implantant arreu, Andorra no n'ha estat una excepció. Al nostre Principat, els darrers anys s'han establert diverses institucions amb el denominador comú d'*observatori*.

Sense tenir en compte els observatoris internacionals en els quals una o més institucions andorranes participen d'alguna manera, existeixen actualment quatre observatoris a Andorra.

Primer, entre el ministeri de Salut, Benestar i Treball i el Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans es crea l'Observatori Social d'Andorra, amb l'objectiu general d'informar i documentar, donar publicitat i avaluar els aspectes relacionats amb la situació social andorrana.

Segon, des de la societat civil, la Fundació Julià Reig va impulsar l'Observatori de la Sostenibilitat d'Andorra amb l'objectiu principal de crear, en un espai interdisciplinari, un diàleg, crític i reflexiu, per part dels agents econòmics, socials, ambientals, polítics i institucionals de la societat andorrana, sobre el model de creixement cap al qual es vol avançar, fent-ho a partir d'escenaris basats en la sostenibilitat del desenvolupament andorrà. Aquest observatori està regit per un patronat, format per la Fundació Julià Reig, l'Associació de Bancs Andorrans, la Caixa Andorrana de Seguretat Social, la Universitat d'Andorra i la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra.

Tercer, adscrit a la secretaria d'Estat d'Educació, s'estableix l'Observatori Nacional per la Qualitat de l'Educació, amb la funció d'efectuar una tasca d'anàlisi i avaluació externa del sistema educatiu andorrà de nivell no universitari.

Quart, la societat pública de dret privat Andorra Turisme crea l'Observatori Turístic, amb l'objectiu principal de crear i gestionar xarxes d'informació en turisme i gestionar el coneixement especialitzat en turisme. Es tracta d'una creació innovadora a Andorra, en un sector estratègic per al país. L'Observatori Turístic té l'objectiu de crear llaços amb altres institucions del país, oferir coneixement per al sector turístic i servir de suport a les activitats de l'agència de promoció turística, Andorra Turisme. El gran objectiu és suplir una de les grans mancances històriques d'Andorra, la deficiència de les dades i el coneixement en turisme.

Per concloure, encara que és veritat que estem vivint una moda dels observatoris i que molts cops s'utilitza el terme de manera gratuïta, és indubtable que són institucions útils i necessàries, perquè ajuden a millorar la imparcialitat i la reflexió de les decisions polítiques, així com les relacions i la col·laboració entre institucions del món socioeconòmic, l'administració pública i la recerca científica.

Albert Gomà Sala,
políticòleg i sociòleg, coordinador de l'Observatori Turístic d'Andorra